

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE VERBO DEI|| scripto & non scripto,|| QVATVOR LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, 1599

VD16 B 1607

X. De auctoritate Latinæ editionis vulgatæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53828](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53828)

veram primam versionem, & illam retinere maluit in editione vulgata. Nam lib. 5. comment. in Isaiam, vbi B. Hieronymus dicit, se vertisse *Festiuatatem*, pro *Pauore*, Ibidem dicit se malè vertisse; *Resfrantem*, pro *Lasciuientem*, & tamen videmus in nostra editione vulgata priorem correctionem Hieronymi admissam, posteriorem non admissam, quod certe non videtur casu factum, sed iudicio posteritatis, vel potius ipsius Ecclesiæ. Et hoc modo ad multa alia respondere potest. Editio enim vulgata quamuis maxima ex parte Hieronymi sit: tamen non est illa pura, quam ipse ex Hebræo conuertit, sed est aliquo modo mixta additis non paucis versione LXX. quæ in Hebræo non inueniuntur, atque potissimum perspicitur in lib. 1. Regum, & in Prouerbiis.

His omnibus addi potest, interdum Hieronymum videtur reprehendere versionem nostram, cum tamen eam non reprehendat, sed solum explicet, quæ sit vis Hebrææ vocis, cum in quæst. Hebr. dicit, cap. 1. Genesis, pro eo quod nos habemus, Spiritus Domini ferebatur super aquas: in Hebræo esse, Incubabat seu fouebat more auis.

CAPVT X.

De auctoritate Latine editionis vulgate.

TERTIA, eaque potissima restat quæstio. Quam videlicet auctoritatis sit Latina vulgata editio. Quæ quidem hæretici nostri temporis, quamquam inter se non parum dissentiant in authentica editione Latina eligenda, tamen aduersus Ecclesiam mirifice omnes consentiunt. Siquidem Lutherani volunt solam Lutheranicam versionem habendam esse authenticam, vt patet ex decreto quodam Lipsensi, cui Melanchthon, Pomeranus, Maior, & alii que permulti subscripserunt. De quo decreto vide Stapulæ in tertio topico prædicamento Lutheranae Theologiae.

At Zuingliani, quibus Anabaptistæ & Calvinistæ consentiunt, nullam esse volunt authenticam versionem, vt ex præfatione Tigurinae editionis patet, vbi docent, non debere Ecclesiam alligari ad vnam aliquam versionem. Nihilominus

us tamen tam Lutherani, quàm Zuingliani in eo conueniunt, vt editio Latina vulgata non sit habenda pro authentica, cum innumerabiles errores in ea deprehendantur.

Hinc ex castris Lutheri prodiit in aciem Martinus Kemnitijs; ex castris Zuinglianorum Ioannes Calvinus, qui aduersus Concilium Tridentinum scribentes, quattam sessionem præ ceteris vexant, in qua Concilium definit, vulgatam editionem Latinam habendam esse pro authentica. Scripsit etiam de eadem re Georgius Maior præfatione in Psalmos, & Tilmannus Heshusius in libro de sexcentis erroribus Pontificiorum, tit. 1.

At non pauciores pro vulgata editione scripserunt, in quibus sunt Ioannes Driedo lib. 2. cap. 1. de Ecclesiast. dogmat. & Script. Franciscus Titelmannus in prologo apologetico pro editione vulgata noui Testamenti, Andreas Vega lib. 15 in Concilium Tridentinum, cap. 9. Iodocus Tiletanus in prima parte apologiæ pro Concilio Tridentino, contra Kemnitiũ, Lindanus lib. 1. de optimo genere interpretandi, Melchior Canus lib. 2. de locis, cap. 13. Sixtus Senensis lib. 8. Bibliothecæ sanctæ, in refutatione vltimæ hæresis. Quorum diligentiam imitari cupientes, his argumentis rem eandem comprobamus.

PRIMUM est argumentum ipsius Concilij. Ait enim Synodus Tridentina, eam à se probari sacrorum librorum Latinam editionem, quæ longo tot seculorum vsu in ipsa Ecclesia probata est. Nec enim temerè per annos ferè mille, hoc est, a tempore B. Greg. omnis Ecclesia Latina hac vna editione vsa est, omnes concionatores hanc explanauerunt, & populis proposuerunt, omnia Concilia ex hac editione testimonia protulerunt ad confirmanda dogmata fidei. Porrò Ecclesiam totis octingentis vel nongentis annis germana Scripturæ interpretatione caruisse: atque in iis quæ ad fidem & religionem pertinent, errores interpretis nescio cuius pro verbo Dei coluisse, mirum est, si cui mirum & absurdum non esse videatur, præsertim si ex Apostolo didicerit, 1. Timoth. 3. eam esse *columnam & firmamentum veritatis*.

SECUNDUM argumentum sumo ex testimoniis veterum. Nam vel hæc nostra versio est Hieronymi, vel certè illa antiqua communis, quam Augustinus vocat Italam: si est illa anti-

tiqua,

tiqua, magnum testimonium habet ab Augustino lib. 2. doct. Christ. cap. 15. vbi dicit, eam omnibus esse preferendam si autem est Hieronymi, vt nos supra probauimus, habet testimonium omnium veterum, qui eam videre potuerunt. Nam in primis B. A V G V S T I N V S lib. 18. ciuit. Dei, cap. 43. *Non fuit, inquit, temporibus nostris presbyter Hieronymus, sed doctissimus, & trium linguarum peritissimus, qui ex Hebraeo in Latinum diuinas Scripturas conuertit, cuius tantum rarum laborem Hebraei fatentur esse veracem.* Et epist. 10. Hieronymum dicit, eius versionem seu potius emendationem Testamenti noui omnibus probari. Item B. G R E G O R I V S lib. 20. moral. cap. 24. *Quia, inquit, hac noua translatio ex Hebraeo nobis eloquio cuncta & verius transfudisse perhibetur, credendum est, quidquid in ea dicitur, & oportet, scriba illius, nostra expositio subtilius rimetur.*

S. I S I D O R V S lib. 6. etymol. cap. 5. *Presbyter, inquit, Hieronymus trium linguarum peritissimus, ex Hebraeo in Latinum eloquium diuinas Scripturas conuertit, eloquenterque transfudit, cuius interpretatio merito ceteris antepositur.* Et lib. de offic. diuin. cap. 12. *De Hebraeo, inquit, in Latinum eloquium tantummodo Hieronymus Presbyter sacras Scripturas conuertit, cuius editione generaliter omnes Ecclesia & squaeque trahuntur, eo quod veracior est in sententiis, & clarior in verbis.* Hec ille, cui subscribit Rabanus lib. 2. de institutione clericorum, cap. 54.

Porro qui deinceps secuti sunt, B. Anselmus, B. Bernardus, Rupertus, Haymo, Hugo, Richardus, & alij omnes, fatentur, se hanc editionem praeter ceteris probasse, cum non solum explanandam susceperunt. Adde etiam, quod non solum Latini versionem hanc probarunt, sed etiam Graeci, quaedam diuina volumina a Hieronymo in Latinum ex Hebraeo conuersa, ipsi ex Latino in Graecum transfuderunt. B. Hieronymus testatur, lib. de viris illust. in Sophronio, lib. 2. contra Ruffinum.

TERTIVM argumentum. Habuerunt Hebraei sua lingua authenticam Scripturam; Graeci quoque habuerunt Graecam authenticam Scripturam, id est, Testamentum vetus ex versione LXX. & Testamenti noui ipsos primos fontes: igitur aequum fuit, vt Latina Ecclesia, in qua sedes Petri est, & in qua

perpetuò fides Christiana mansura erat, haberet sua lingua authenticam Scripturam; non autem habuit aliam ferè à mille annis, quam istam; igitur ista authentica censenda est.

QUARTVM argumentum. In Conciliis generalibus Ecclesiæ aut paucissimi, aut interdum nulli inueniuntur linguæ Hebræicæ periti: malè igitur prouisum esset Ecclesiæ, si in rebus grauibus non posset fidere Latinæ editioni, sed deberet recurrere ad Hebræicos codices, & mendicare à Rabbiniis hostibus suis veritatem. Idem dicere possumus de Græca lingua: nam etsi nunc utcunque multi inueniuntur, qui Græcè nouerint, tamen non semper ita fuit. Nam si Ruffino credimus libro hist. 10. cap. 21. ex sexcentis Episcopis, qui ad Concilium Ariminense conuenerunt, nemo fuit qui sciret, quid sibi uellet *ὁμοούσιον*. Et propterea cùm callidi quidam hæretici Ariani proponerēt Synodo, an uellet Christum colere, an *ὁμοούσιον*, omnes clamauerunt, se nolle *ὁμοούσιον*, sed Christum.

DE NIQVIFIDEM experimento comprobatur. Videmus enim nouos hæreticos, qui contempta antiqua editione nouis interpretationibus student, adeò diuersas, & inter se dissentientes editiones cudere, ut nihil ferè certi ex eorum editionibus haberi possit. Quare Martinus Lutherus in lib. contra Zuinglium de veritate corporis Christi in Eucharistia: *Si diutius, inquit, steterit mundus, iterum erit necessarium, & propter diuersas Scripturæ interpretationes, quæ nunc sunt, ad conseruandam fidei unitatem, Conciliorum decreta recipiamus, atque ad ea confugiamus.*

Supereft argumenta aduersariorum soluere, sed antea libet notare mendacia quædam aperta, quæ Martinus Kemnitius & Ioannes Calvinus suis argumentis admiscuerunt.

PRIMVM CALVINI mendacium est, nec iudicio, nec recto delectu factum esse, ut ex interpretationibus diuersis vna obtinuerit inter indoctos. At certè cum omnibus interpretationibus abolitis, hæc nostra supra mille annos in usu totius Latinæ Ecclesiæ fuerit, aut nulli fuerunt totis mille annis in Ecclesia docti, aut impudenter mentitur Calvinus. Deinde Sophronium, Augustinum, Gregorium, Isidorum, Bedam, Anselmum, Rupertum, Bernardum, aliosque tam mul-

tos insignes viros non existimo inter indoctos numerandos esse: & tamen isti omnes editionem nostram, vt supra demonstrauimus, aut inter ceteras, aut etiam præter ceteras laudant.

ALTERVM eiusdem mendacium est, decreuisse Tridentinos Patres, minimè esse audiendos eos, qui ex fonte ipsorum liquorè proferunt, & ex certa veritate falsum coarguunt. Hoc ideo mendacium voco, quod nihil eiusmodi in decreto Concilij legatur. Nec enim Patres fontium vllam mendaciam fecerunt, sed solùm ex tot Latinis versionibus, quæ circumferuntur, vnã delegerunt, quam ceteris anteponebant; & (quod Ecclesiæ gravitatem, & constantiam decem antiquam nouis, probatam longo vsu recentibus adhuc, vt sic loquar, crudis, denique vnã multis inter se dissidentibus, & pugnantibus prætulere.

TERTIVM mendacium est eiusdem Caluini, ad eò nullum esse in vulgata editione integram paginam, vt vix tres continui versus, non insigni aliquo errore fœdati. At si tractetur ibidem Caluinus, cum suscepisset notandos locos in primis perperam versus, nihil omnino in primi Psalmi translatione notauit? non habet fortasse primus Psalmus tres continuos versus? Sed non est opus, opinor, in tam apertis mendacijs refellendis immorari. Ad Kemnitium veniamus.

PRIMVM KEMNITII mendacium est, Concilium Tridentinum decreuisse, vt pro iis quæ Spiritus sanctus in fontibus Hebraicis & Græcis scripsit, ea recipiamus quæ à librarijs mutata, mutilata, vel addita sunt. Hoc esse mendacium manifestum, nemo non intelligit. Quis enim, non dico catholicus, sed sanæ mentis homo, vnquam diceret, librarij vitia suscipienda pro Spiritus sancti verbis? Deinde non Concilium eodem loco iubet, vt sacra Biblia, quàm emendatissimè fieri poterit, imprimantur?

SECVDVM est eiusdem, in indice librorum prohibitorum à Paulo IV. edito, damnari omnes editiones Bibliorum etiam veteris interpretis, in quibus vel manifestissima quædam vulgatæ editionis errata correctæ sunt. Hoc etiam crudissimum mendacium est: non enim damnantur in eo indices nisi editiones quædam ab hæreticis, vel suspectis impressoribus factæ: & omnes aliæ permittuntur.

TERTIVM

TERTIVM eiusdem Kemnitij mendacium est, Concilium Tridentinum sess. 21. cap. 2. vt probet Ecclesiam habere auctoritatem dispensandi in Sacramentorum substantialibus contra institutionem Christi, abuti æquiuocatione veteris versionis, vbi 1. Cor. 4. ministri Christi vocantur dispensatores mysteriorum Christi. Quo loco exclamat Kemnitius: *Bone Deus, quanta est Antichristi impudentia in tanta luce cognitionis linguarum, de tam graui materia tam pueriliter ludere? cum Paulus οἰκονόμος vocet ministros Christi.* Hæc ille.

At nobis merito licet exclamare; Bone Deus, quanta est hominis hæretici impudentia, vt crassissima mendacia pro veritate obrudere non vereatur? Nam Concilium ibidem disertè testatur, Ecclesiam non posse mutare substantialia Sacramentorum, sed tantum statuere modum & ordinem, quo Sacramenta administrari debeant. Deinde Concilium non abutitur voce dispensatoris, vt Kemnitius somniat; non enim dicit, Ecclesiam posse dispensare in Sacramentis, quomodo dispensat in votis & legibus, sed posse dispensare Sacramenta, id est, administrare, porrigere, tradere fidelibus: & instar fidelis ac prudentis œconomi in dispensandis bonis Domini sui, & familia alenda, certam rationem & modum posse præscribere, modò nihil fiat contra leges & mandata principis.

POSTREMVM Kemnitij mendacium est, Concilium Tridentinum ideo voluisse vulgatam editionem esse authenticam, quia tota transformata est ad dogmata Pontificia. Quod mendacium non solum est hominis impudentis, sed etiam imprudentis, siquidem contra suum auctorem maxime pugnat. Si enim Pontificia dogmata habentur in editione vulgata, sequitur Pontificia dogmata esse antiquissima; & ipsorum dogmata contraria planè esse recentia: nam editionem vulgatam etiam ipsi fatentur esse vetustissimam.

Præterea, si editio vulgata facta esset post Lutheri tempora, esset aliqua ratio suspicandi, eam esse accommodatam de industria ad Pontificia dogmata: At facta est ante mille annos, & omnia, quæ illi reprehendunt in vulgata editione, nos ostendemus sic esse citata ab antiquissimis Patribus, & semper sic fuisse in vulgata editione. Sed aduersarij, quod ipsi faciunt, idem etiam ab aliis fieri credunt: & quia Marti-

nus Lutherus Biblia pessima fide conuertit, vt patet ex Ioa
Cochlæo in vita & actis Lutheri anni M. D. XXII. vbi leg
mus, in noua translatione Testamenti noui per Lutherum
facta, fuisse notata ad mille loca immutata, id est, addita,
detracta, vel deprauata: idcirco putant etiam Catholicos hoc
facere, sed oertè falluntur. Fides enim Catholica nõ eget præ
sidiis mendaciorum, vt illorum figmenta.

CAPVT XI.

Soluuntur obiectiones hæreticorum contra

vulgatam Latinam editionem. cuꝯ aucto
ritas nobis iucunda et defendenda est, inqꝯ Deo

ARGUMENTA hæreticorum contra vulgatam
ditionem, ad tria reuocari possunt. PRIMVM
quia B. Hieronymus multa aliter vertit, quæ
nos habeamus, & multa reprehendit in nostra
ditione vulgata: sed iam est responsum suprà capite VII.

SECVDVM argumētum. Magis credendum est esse ve
bum Dei, quod habetur in fontibus Hebraicorum & Græco
rum codicum, quàm quod habetur in riuulis versionū: nam
Hebræi & Græci codices, Prophetarum & Apostolorū sunt
qui errare non poterāt: Latini autem sunt variorum interpre
tum, qui errare poterāt. Nam aliud esse interpretē, aliud Pro
phetam, docet Hieronymus præfatione in Pentateuchum.
Et idem Hieronymus passim reprehendit veterem interpre
tem in suis commentariis, & lib. I. contra Iouinianum. B. Au
gustinus autem non solùm in genere dicit, interpretes potest
errare, lib. 2. de doct. Christ. cap. 12. & epist. 19. & 59. sed etiam
epist. 8. ad Hieronymum asserit, Hieronymum in sua inter
pretatione errare potuisse.

Accedit, quod Patres passim docent ad fontes Hebræos
& Græcos esse recurrentum. Hieronymus in libro contra
Heluidium, & in epistola ad Marcellam, quæ incipit, *Pri
priorem epistolam*, docet Latinam editionem Euangelio
rum, ad Græcos fontes reuocandam: & idem dicit de Latina
editione Testamenti veteris emendanda ex Hebræo, in com
ment. cap. 8. Zachariæ. Idem habet Augustinus lib. 2. doct.
Christ. cap. 11. 12. & 15. & epist. 19. & alibi. Et quod mirabilis
est,